

Broj: 03/10-50-18-43-14/24
Sarajevo, 20.11.2024.

Istraživanje broj: 366
Vrsta istraživanja: **INF**

ПЛАН RASTA ZA ZAPADNI BALKAN

Pripremila:
Nihada Jeleč

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

Sadržaj

I Uvod	3
II Plan rasta za Zapadni Balkan	3
III Bosna i Hercegovina i Plan rasta za Zapadni Balkan	4
III a. (Ne)Usaglašena Reformska agenda.....	4
IV. Izvori informacija	7

PLAN RASTA ZA ZAPADNI BALKAN

I Uvod

Radom su obuhvaćene najvažnije informacije o Planu rasta za Zapadni Balkan. Pripremljen je na zahtjev ovlaštenog naručioca. Strateški, dugoročni cilj Plana rasta jeste približavanje i članstvo zemalja Zapadnog Balkana u Evropskoj uniji. Za sve informacije korištene u radu navedeni su njihovi izvori kojima se može jednostavno pristupiti putem *hyperlinka* u cilju provjere ili prikupljanja više detalja.

II Plan rasta za Zapadni Balkan

Općenito o Planu rasta za Zapadni Balkan – To je [Plan čiji je cilj](#) jačanje društveno-ekonomske konvergencije zemalja Zapadnog Balkana sa Evropskom unijom i ubrzanje reformi. Plan predstavlja i nudi regiji Zapadnog Balkana određene koristi prije pristupanja u EU kroz podsticanje ekonomskog rasta i ubrzanje društveno-ekonomskog približavanja.

Evropska komisija je usvojila [novi Plan rasta](#) 8. novembra 2023. godine. Nedostatak konvergencije je glavni problem za regiju Zapadnog Balkana. Kada se uzme u obzir prosječni BDP po glavi stanovnika kupovne moći regija zapadnog Balkana se nalazi između 30% i 50% prosjeka Evropske unije. To dovodi do ograničenih prihoda za finansiranje procesa pridruživanja i srodnih reformi, te doprinosi masovnoj migraciji stanovništva prema inozemstvu.

Ekonomska konvergencija je suštinski element u približavanju partnera Zapadnog Balkana Evropskoj Uniji. Plan rasta ima potencijal da udvostruči veličinu privreda država regije u narednih deset godina. Plan ima četiri stuba:

- Stub 1 - Jačanje ekonomske integracije sa jedinstvenim tržištem Evropske unije;
- Stub 2 - Jačanje ekonomske integracije unutar Zapadnog Balkana kroz zajedničko regionalno tržište;
- Stub 3 - Ubrzavanje temeljnih reformi;
- Stub 4 - Povećanje finansijske pomoći.

Instrument za reformu i rast za Zapadni Balkan – Instrument je je finansijski stub Plana rasta za Zapadni Balkan kojim se podupiru reforme povezane s Evropskom unijom i ekonomski rast u regiji. Ovaj Instrument dopunit će trenutnu finansijsku pomoć u okviru Instrumenta za prepristupnu pomoć (IPA III). **Njegov budžet je 6 milijardi eura i kombinuje grantove i kredite**, a obuhvatit će period od 2024-2027. godine. Sastoji se od sljedećeg:

- 2 milijarde eura grantova do dogovora o reviziji višegodišnjeg finansijskog okvira,
- 4 milijarde eura kredita.

Vijeće Evropske unije je 7. maja 2024. [dalo zeleno svjetlo za uspostavljanje Instrumenta](#). Tim su okončane sve administrativne procedure njegovog uspostavljanja. Stupio je na snagu 25. maja 2024. godine. Ovim Instrumentom se pomažu reforme povezane s Evropskom unijom i ekonomskim rastom u regiji.

Države članice EU-a imat će ključnu ulogu u odobravanju programa reformi korisnika Instrumenta i, prema potrebi, njegovih izmjena. Isplate će se vršiti dva puta godišnje, pod uvjetom da zemlje Zapadnog Balkana ispune kvalitativne i kvantitativne korake navedene u njihovim reformskim agendama. **Kada preduvjeti za podršku nisu ispunjeni EU može odlučiti da obustavi dodjelu sredstava.**

Instrument će podržati usklađivanje zemalja Zapadnog Balkana s vrijednostima, zakonima, pravilima, standardima, politikama i praksama Evropske unije, a u cilju njihovog budućeg članstva u EU te progresivne integracije u jedinstveno evropsko tržište, kao i društveno-ekonomske konvergencije sa EU. Finansijskim sredstvima se planira podržati niz društveno-ekonomskih i temeljnih reformi, uključujući reforme koje se odnose na vladavinu prava i osnovna prava.

Finansijska pomoć nije bezuvjetna - Kako bi dobili podršku odnosno sredstva iz Instrumenta, zemlje iz regije moraju pripremiti reformsku agendu i u njoj navesti reforme koje planiraju preduzeti kako bi ostvarile postavljene ciljeve. Posebnu pažnju trebaju posveti tome kako će mjerama iz reformske agende doprinijeti progresivnom i kontinuiranom usklađivanju sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU.

Opći preduvjeti za dobivanje sredstava iz Instrument za zemlje Zapadnog Balkana su da nastave održavati i poštovati djelotvorne demokratske mehanizme, uključujući višestranački parlamentarni sistem, slobodne i poštene izbore, pluralizam medija, nezavisno pravosuđe i vladavinu prava, te da garantiraju poštovanje ljudskih prava, što podrazumijeva i prava pripadnika manjina.

Transparentnost - Da bi se povećala transparentnost, zemlje Zapadnog Balkana morat će uspostaviti veb-portal za objavljivanje ažurnih podataka o krajnjim primaocima koji su ukupno primili više od 50.000 eura u periodu od četiri godine u okviru ovog programa.

III Bosna i Hercegovina i Plan rasta za Zapadni Balkan

Neuključivanje članova PSBiH u Radni tim u Bosni i Hercegovini - Odluku o imenovanju članova Radnog tima u Bosni i Hercegovini za izradu Plana reformi za provedbu Plana rasta za Zapadni Balkan usvojilo je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 23. vanrednoj sjednici, održanoj 7. januara 2024. godine. (Službeni list BiH, [broj 8/24](#))

Radni tim je uspostavljen kao privremeno tijelo svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, koje ima 22 člana, a nadležno je za izradu Plana reformi za provedbu Plana rasta za Zapadni Balkan.

Iako je tačkom (34) [Uredbe Evropskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za Zapadni Balkan](#) od 25. aprila 2024. godine ([Document PE_80_2024_INIT](#)) određeno da bi program reformi trebalo pripremiti uz blisko savjetovanje s relevantnim učesnicima, uključujući (...) parlamente, lokalna i regionalna predstavnička tijela i tijela vlasti (...), članovi i predstavnici Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ni na koji način nisu bili uključeni u izradu Plana reformi.

III a. (Ne)Usaglašena Reformska agenda

Lista reformi - [Radni tim](#) u Bosni i Hercegovini je 30. aprila 2024. usvojio "Listu reformi", koja se odnosi na Plan rasta za Zapadni Balkan. Bosna i Hercegovine je posljednja zemlja regije

koja je svoju „Listu reformi” poslala u Brisel. Rok je bio 26. april 2024. godine. [To bi trebalo omogućiti da zemlja](#) aplicira za oko milijardu eura kod Evropske komisije koje će biti podrška reformama i ekonomiji u periodu do 2027. godine.

[Novac](#) je Evropska unija uvjetovala planom konkretnih reformi koje će stvoriti uvjete za snažniji ekonomski rast, što uključuje funkcionalnije institucije, snažniju vladavinu prava i bolju poslovnu klimu.

Izrađena i usvojena „Lista reformi” nije javno objavljena niti dostupna. Kako je [saopćio Radni tim](#), Lista je skoro u cijelosti usuglašena s prijedlozima Evropske komisije, odnosno više od 97 posto. Preostalih nekoliko procenata se odnosi na mjere koje nisu mogle biti usuglašene unutar Bosne i Hercegovine.

Osporavanja iz entiteta Republika Srpska - Pojednim prijedlozima reformi protivili su se određeni [državni ministri](#) Bosne i Hercegovine, kao i predstavnici entiteta Republika Srpska, koji su zahtijevali da se iz prijedloga liste reformi odnosno Reformske agende, izuzmu dvije reforme. Prva se odnosi na zahtjev za popunjavanje nedostajućih sudija Ustavnog Suda Bosne i Hercegovine iz Republike Srpske i osiguravanje poštovanja svih odluka tog Suda. Druga se odnosila na profesionalizaciju Vijeća za državnu pomoć Bosne i Hercegovine i Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine te uklanjanje mogućnosti veta u donošenju odluka u navedene dvije institucije.

Odbijanje davanja saglasnosti četiri kantonalna premijera (24. juli 2024.) - Izrađena Reformska agenda obuhvatila je indikativne projekte iz oblasti infrastrukture, energije i digitalizacije. Međutim predstavnici vlasti Bosne i Hercegovine nisu je usaglasili, iako je bila uvjet za dobijanje prve tranšu finansijske pomoći od 70 miliona eura. [Kako je prvobitno pojašnjeno](#), da bi agenda bila poslana Evropskoj komisiji na odobrenje, bila je neophodna saglasnost svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, odnosno morali su je odobriti svi federalni kantoni (10 kantona), entiteti Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, kao i državne agencije za ekonomsko planiranje i Direkcija za evropske integracije.

S nacrtom teksta Reformske agende se nisu složila četverica kantonalnih premijera: Unsko-sanskog, Tuzlanskog, Zeničko-dobojskog i Srednjobosanskog kantona. Neki od razloga za odbijanje davanja saglasnosti bili su sljedeći: „uklanjanje reforme koja se odnosi na Ustavni sud Bosne i Hercegovine iz nacrta dokumenta“, „netransparentan rad, nefer i diskriminatorno planiranje ekonomskog razvoja“, kao i „na zahtjev Republike Srpske, prikriveno brisanje državnih institucija Bosne i Hercegovine iz Agende pod krinkom reformi“, npr. Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.

Dokument upućen Evropskoj komisiji (17. avgust 2024.) - Predsjedavajuća Vijeća ministara Bosne i Hercegovine Borjana Krišto je, kako je [saopćeno iz Vijeća ministara](#), u cilju daljnjih aktivnosti i nastavka učesća u procesu Plana rasta za Zapadni Balkan, informirala Evropsku komisiju o nivou usaglašenosti Reformske agende, uz naglasak na sporni dio koji je uveliko već poznat i javnosti te uputila dokument o usaglašenosti kada je u pitanju Plan rasta (*bez saglasnosti premijera četiri gore spomenuta kantona*). Ovo je omogućilo nastavak procesa i osiguravanje mišljenja Evropske komisije na prijedlog usaglašenih koraka.

U istom saopćenju je navedeno da se ovim korakom Bosna i Hercegovina priključuje zemljama regiona te da konačno usvajanje Liste reformi i Reformske agende tek predstoji nakon što

Evropska komisija razmotri i usaglasi prijedlog, te poslije potpisivanja Sporazuma o instrumentu i Sporazuma o zajmu, u skladu s procedurom predviđenom važećim zakonima u Bosni i Hercegovini.

Odluka Evropske komisije o neprihvatanju nepotpunog dokumenta (30. septembar 2024.) – Evropska komisija je donijela odluku da Bosni i Hercegovini ne odobri dobiti prvu tranšu sredstava, koja je trebala iznositi 70 miliona eura. Razlog je taj što država nije dostavila potpunu Reformsku agendu koja je neophodna za dobijanje finansijskih sredstava iz Plana rasta Evropske unije. To je na sjednici Komisije za vanjske poslove Evropskog parlamenta (AFET) potvrdio Gert Jan Koopman, direktor Generalnog direktorata za susjedstvo i pregovore o proširenju Evropske komisije (DG NEAR). Ovu vijest su prenijeli svi mediji u Bosni i Hercegovini i regiji, npr. [Radio Slobodna Evropa](#).

Neusaglašene tačke iz Reformske agende – U Reformskoj agendi Bosne i Hercegovine je Lista društveno-ekonomskih reformi koje vlasti Bosne i Hercegovine planiraju provesti do 2027. godine. Kako je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine saopćilo, usaglašeno je više od 97% predloženih tačaka, a neusaglašene se odnose na sljedeće:

- tačka koja se odnosi na Ustavni sud Bosne i Hercegovine, odnosno na provođenje odluka Ustavnog suda na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine te imenovanje sudija u ovaj sud;
- ukidanje procedura odlučivanja i veta koji se temelje na etničkom principu u Konkurencijskom vijeću Bosne i Hercegovine i Vijeću za državnu pomoć Bosne i Hercegovine.

U međuvremenu je Evropska komisija dodala još jedan reformski korak koji bi mogao biti kamen spoticanja u usvajanju Reformske agende, a to je:

- usklađivanje vizne politike s popisom zemalja EU za koje je potrebna viza, posebno u vezi sa zemljama koje predstavljaju rizik od neregularnih migracija ili sigurnosni rizik za Evropsku uniju.

Nastavak procesa usaglašavanja Reformske agende između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije - Evropska komisija je na dostavljeni neusaglašeni dokument vlastima Bosne i Hercegovine odgovorila komentarima. Na taj način je, ipak nastavljen proces usaglašavanja Reformske agende, kako unutar Bosne i Hercegovine, tako i između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije. U tom smislu je održana još jedna od [posjeta](#) Gert Jan Koopmana, direktora Generalnog direktorata za susjedstvo i pregovore o proširenju (18.11.2024. godine), koji je Bosni i Hercegovinu postavio novi rok za dostavljanje usaglašene Reformske agende [do 4. decembra 2024.](#) godine, prema navodima medija.

Aktuelna ne(transparentnost) – Sve prethodno navedene informacije preuzete su iz zvaničnih saopćenja organa vlasti u Bosni i Hercegovini i tijela Evropske unije, kao i iz medija. Jedan od razloga je taj što Reformska agenda sa Listom reformi, koja je dostavljena Evropskoj komisiji, do sada nigdje nije zvanično objavljena niti su sa detaljima koje sadrži upoznati javnost, ali ni institucije koje su morale biti o tome upoznate, poput Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine čija je osnovna nadležnost da provodi parlamentarni nadzor nad radom institucija izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini.

IV. Izvori informacija

Brošura Evropske komisije „Novi plan rasta za Zapadni Balkan”, internetska stranica Evropske komisije

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/b0e52399-681b-4e03-84e6-ebaafaf8aa3a_en?filename=NewGrowthPlan-WB_BOS.pdf&prefLang=it

Saopćenje „Commission presents a new Growth Plan for the Western Balkans including €6 billion in grants and loans to accelerate economic convergence with the EU” od 8. 11. 2023. godine, internetska stranica Evropske komisije

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/commission-presents-new-growth-plan-western-balkans-including-eu6-billion-grants-and-loans-2023-11-08_en

Saopćenje „Donesen Instrument za reforme i rast za zapadni Balkan” od 8.11.2023. godine, internetska stranica Vijeća Evropske unije

<https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2024/05/07/reform-and-growth-facility-for-the-western-balkans-adopted/>

Odluka o imenovanju članova Radnog tima u Bosni i Hercegovini za izradu Plana reformi za provedbu Plana rasta za Zapadni Balkan, Službeni list BiH, broj 8/24, internetska stranica Službenog lista Bosne i Hercegovine <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/PfBdoMpb4yw=>

Uredba Evropskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za Zapadni Balkan od 25.4.2024. godine, internetska stranica EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELLAR:ffc3fda8-03f5-11ef-a251-01aa75ed71a1>

Saopćenje „Usvojena Lista reformi u BiH za provedbu Plana rasta za Zapadni Balkan” od 30.4.2024. godine, internetska stranica Vijeća ministara Bosne i Hercegovine

https://www.vijeceministara.gov.ba/saopstenja/saopstenja_predsjedavajuceg/default.aspx?id=43018&langTag=hr-HR

Članak „BiH u posljednji tren poslala u Brisel plan vrijedan milijardu eura” od 30.4.2024. godine, internetska stranica Radija Slobodna Evropa

<https://www.slobodnaevropa.org/a/bih-reformska-agenda-plan-za-rast-eu/32927501.html>

Članak „Košarac: Nismo saglasni sa određenim ambicioznim stavovima EU” od 25.4.2024. godine, internetski portal Radio-televizije Republike Srpske

<https://lat.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=552975>

Članak „Propušten voz s EU novcem, u BiH prebacivanje odgovornosti” od 25.7.2024. internetska stranica Radija Slobodna Evropa

<https://www.slobodnaevropa.org/a/eu-reformska-agenda-sda-edin-forto-premijeri/33050849.html>

Saopćenje „Izjava predsjedavajuće Vijeća ministara BiH Borjane Krišto” od 17.9.2024. internetska stranica Vijeća ministara Bosne i Hercegovine

https://www.vijeceministara.gov.ba/saopstenja/saopstenja_predsjedavajuceg/default.aspx?id=43706&langTag=bs-BA

Članak „Evropska komisija potvrdila da BiH nije podnela potpunu reformsku agendu” od 30.9.2024., internetska stranica Radija Slobodna Evropa

<https://www.slobodnaevropa.org/a/bih-plan-rasta-reformska-agenda/33140860.html>

Saopćenje „Predsjedavajuća Krišto s generalnim direktorom Koopmanom“ od 19.11.2024.
internetska stranica Vijeća ministara Bosne i Hercegovine

https://www.vijeceministara.gov.ba/saopstenja/saopstenja_predsjedavajuceg/default.aspx?id=44098&langTag=bs-BA

Članak „Kompan: Rok za usvajanje Reformske agende je 4. decembra“ od 19.11.2024.
internetski portal Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine

<https://federalna.ba/kompan-rok-za-usvajanje-reformske-agende-je-4-decembra-wtgs>